

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Сектор досліджень рівня життя населення

Аналітична записка

«Комплексна оцінка бідності та соціального відчуження в Україні за I півріччя 2016-2017 років»

Київ-2017

Аналітичну записку підготували:

Керівник: завідувач сектору досліджень рівня життя населення, к.е.н., с.н.с.

Черенько Людмила Миколаївна;

Провідний науковий співробітник, к.е.н., с.н.с Полякова Світлана

Володимирівна;

Провідний науковий співробітник, к.е.н., с.н.с Шишкін Владислав Сергійович;

Старший науковий співробітник, к.е.н., с.н.с Заяць В'ячеслав Сергійович;

Старший науковий співробітник, к.геогр.н., с.н.с Когатько Юрій Леонідович;

Старший науковий співробітник, к.е.н. Васильєв Олександр Анатолійович;

Молодший науковий співробітник Реут Анна Георгіївна;

Провідний економіст Пономаренко Марина Василівна;

Провідний економіст Клименко Юлія Анатоліївна.

Загальна оцінка ситуації¹

(Додаток I)

Дані першого півріччя підтверджують, що 2017-й рік став переламним у ситуації з бідністю – суттєве зменшення масштабів абсолютної бідності², яке вперше з 2013 року було зафіксовано у I кварталі 2017 року, спостерігається і за даними шести місяців. Це стало як результатом загального економічного зростання та відповідно покращення матеріального становища населення, так і результатом впливу дворазового підняття мінімальної заробітної плати, яке спричинило зростання рівня оплати праці по країні. В той же час зростання рівня відносної бідності (до показника першого півріччя 2013 року), свідчить, що бідніші верстви мали менший зиск від економічних результатів порівняно з рештою населення.

У I-му півріччі 2017 року порівняно з відповідним періодом 2016 року спостерігається відчутне зниження показників бідності за абсолютними критеріями. Так, рівень бідності за витратами нижче фактичного ПМ зменшився з 56,7 до 48,3%, а за доходами – навіть з 54,5 до 39,4%. Така позитивна динаміка відбулася в умовах підвищення розміру фактичного прожиткового мінімуму на 12,5% (з 2542 до 2861 грн. в середньому на особу на місяць). Рівень абсолютної бідності, розрахований на основі офіційно затвердженого прожиткового мінімуму, знизився на 32,7% і опустився до позначки 3,7%. Натомість, несуттєво зріс рівень бідності за міжнародним критерієм ООН – за перше півріччя 2017 року він становив 1,9%, що на 0,1 в.п. вище значення відповідного періоду 2016 року, проте такі значення перебувають у межах статистичної похибки, отже не можуть свідчити про зміну становища найбідніших контингентів.

Показники відносної бідності демонструють тенденції до зростання – за національним критерієм (75% медіани сукупних витрат) відбулося зростання рівня бідності на 1,3 в.п., а за критерієм з використанням еквівалентної шкали ЄС (60% медіани сукупних доходів) спостерігається підвищення показника на 0,9 в.п. Така динаміка здебільшого пояснюється випереджаючим зростанням вартісного значення межі відносної бідності³, яке в свою чергу стало наслідком підвищення номінальних доходів переважної більшості населення.

---

¹ Аналітична записка подається без даних про рівень та глибину бідності по регіонах України

² Рівень бідності за критерієм фактичного прожиткового мінімуму

³ У I-му півріччі 2017 року порівняно з відповідним періодом 2016 року відбулося зростання вартісного значення межі відносної бідності (на 425 грн. або на 24,1%), при цьому офіційно затверджений прожитковий мінімум як межа абсолютної бідності збільшився на 218 грн., або на 16,1%, а фактичний прожитковий мінімум – на 12,5 %.

Основні показники монетарної бідності та дефіцит доходів бідного населення

(Додатки 1,2)

За аналізований період відбулося зростання вартісного значення межі бідності за всіма монетарними критеріями, при цьому найбільше зросло значення межі відносної бідності (на 24,1%), офіційно затверджений прожитковий мінімум як межа абсолютної бідності збільшився на 16,1%, а фактичний прожитковий мінімум – лише на 12,5 %.

Зростання рівня бідності відбулося лише за відносними критеріями та критерієм ООН. За рештою монетарних критеріїв спостерігається зниження показників, найбільш відчутним воно було за абсолютним критерієм за доходами нижче фактичного ПМ – на 27,7% або на 15,1 в.п.

Показники сукупного дефіциту доходів бідного населення зросли за одним критерієм – відносним за витратами. Найвищим був сукупний дефіцит за абсолютним критерієм за витратами нижче фактичного ПМ – 14,3 млрд. грн. на місяць. Саме така сума теоретично була потрібна для підтягування всіх бідних за цим критерієм до межі бідності.

Середній дефіцит доходу в першому півріччі 2017 року зріс за всіма критеріями виміру бідності, і коливався в широкому діапазоні від 250,8 грн. (за доходами нижче законодавчо встановленого ПМ) до 714,7 грн. на одну бідну особу (за витратами нижче фактичного ПМ). Саме таких коштів не вистачало у першому півріччі 2017 року в середньому на місяць одній бідній особі залежно від обраної межі бідності. Найбільше (на 34,8% до 477,9 грн) збільшився середній дефіцит доходу за відносним критерієм за витратами.

Показник глибини бідності зріс за I півріччя 2017 року за відносним критерієм за витратами (на 1,7 в.п.) та за абсолютним критерієм за доходами нижче законодавчо встановленого ПМ (на 1,1 в.п.), що свідчить про поглиблення диференціації серед бідного населення. За рештою критеріїв (абсолютні критерії за витратами та за доходами нижче фактичного прожиткового мінімуму) відбулося зниження показника – на 1,3 та 2,2 в.п. відповідно.

Монетарна бідність за типами домогосподарств та соціально-демографічними групами населення

(Додатки 3,4,5,6)

Найбільш вразливою соціально-демографічною групою населення, за даними першого півріччя 2017 року, є діти (особи 0-17 років), майже третина яких потрапляє до категорії бідних за відносним критерієм (рівень відносної бідності дорівнює 32,4%). Другою за ризиком бідності групою є підлітки (особи у віці 16-19 років), серед яких рівень відносної бідності дорівнює 27,0%. За абсолютним критерієм (за доходами) рівень бідності в цих групах становить відповідно 49,0 та 46,0%.

Ще однією вразливою групою можна вважати осіб у віці 75 років та старше, 25,6% яких є бідними за відносним критерієм, хоча в цілому по пенсіонерах рівень відносної бідності не набагато нижчий – 25,1%. На відміну від осіб у віці 16-19 років, у цій соціально-демографічній групі чоловіки є більш вразливими. Так, у першому півріччі 2017 року рівень бідності чоловіків у віці 75 років та старше становив 26,6% проти 25,1% у жінок, за абсолютним критерієм бідності спостерігалась протилежна ситуація, а саме, жінки – 45,1%, чоловіки – 43,1%.

Найнижчі рівні відносної та абсолютної бідності було зафіксовано серед працюючих: 20,1% та 26,9% відповідно. На показники бідності серед працюючих впливає гендерний чинник: рівень відносної бідності серед чоловіків у першому півріччі 2017 р. становив 21,4%, перевищуючи аналогічний показник по жінках на 2,6 в.п. Різниця за абсолютним критерієм бідності була аналогічною – 2,6 в.п.

Порівняно з першим півріччя 2016 р. поліпшення ситуації з відотною бідністю відбулося серед підлітків (особи у віці 16-19 років) на 2,1 в.п., осіб 75 років і старше – на 1,9 в.п. (чоловіки – на 1,2 в.п., жінки – 2,3 в.п.), а також працюючих жінок – на 0,6 в.п. За всіма іншими соціально-демографічними групами показники відносної бідності збільшилися або лишилися незмінними.

За абсолютним критерієм була зафіксована тенденція щодо зменшення рівня бідності за всіма соціально-демографічними та соціально-економічними групами населення.

Отже, незалежно від обраного критерію, рівень бідності серед працюючих та осіб віком 20-64 роки є нижчим за середнє по країні значення, а до вразливих груп потрапляють діти та підлітки, а також так звані «старі» пенсіонери, тобто особи без залишкової працездатності. Гендерний чинник має суттєве значення для соціально-демографічних груп з високими рівнями бідності та досить незначні відмінності у рівнях бідності працюючих осіб.

За даними першого півріччя 2017 року, серед типів домогосподарств найвищі ризики бідності як за відносним, так і за абсолютним критеріями, мають домогосподарства з трьома та більше дітьми (55,8 та 81,6% залежно від критерію), в тому числі домогосподарства з двома дорослими та із трьома та більше дітьми (52,6 та 77,5% відповідно), а також домогосподарства з дітьми,

де є принаймні один безробітний (50,1 та 74,3%). До високих значень можна віднести показник по такому поширеному типу, як домогосподарства з двома дорослими та двома дітьми – 34,5 та 55,0% за відносним та абсолютним критерієм відповідно. Високі значення характерні для домогосподарств з дітьми до 3 років (38,3 та 56,9%), з трьома та більше дорослими та дітьми (38,1 та 50,8% відповідно), а також для домогосподарств без дітей, в яких є безробітна особа (34,3 та 54,9%).

Отже, найбільш впливовим чинником підвищених ризиків бідності залишається наявність двох та більше дітей у домогосподарстві, а друге місце посідає економічний чинник – наявність в домогосподарстві безробітної особи.

Найнижчі рівні бідності характерні для домогосподарств з однією або двома дорослими особами молодше 65 років – рівень відносної бідності становить 13,1 та 12,3 % залежно від числа осіб у складі, а рівень абсолютної бідності відповідно – 31,3 та 22,2%. Деяко вищі значення характерні для домогосподарств з одного дорослого старше 65 років (18,6 та 44,8% залежно від критерію) та домогосподарств з одного дорослого старше 75 років (20,0 та 44,9% відповідно). За відносним критеріями бідності вони знаходяться нижче від середньоукраїнських значень, а за абсолютним – помітно вище. Аналогічна ситуація спостерігається по домогосподарствах з двома дорослими, з яких один старше 65 років, домогосподарствах з двома дорослими та однією дитиною, а також домогосподарствах з трьома або більше дорослими без дітей.

Рівень бідності за відносним критерієм по домогосподарствах з найвищими ризиками бідності майже в чотири рази перевищував показник по домогосподарствах з найнижчими ризиками.

Майже кожне третє домогосподарство з дітьми не «дотягує» до межі відносної бідності, а у 46,5 відсотків сукупні еквівалентні доходи є нижчими від фактичного прожиткового мінімуму на одну особу. Всередині сукупності домогосподарств з дітьми теж є суттєва диференціація за показниками бідності. Найкраща картина у домогосподарствах, що складаються з двох дорослих та однієї дитини (21,6 та 35,3%); із появою другої дитини відбувається суттєве зростання показників: відносна та абсолютна бідність по домогосподарствах з двома дорослими та двома дітьми збільшується у 1,6 рази. Поява третьої дитини збільшує ризик бідності ще у 1,5 рази – більше половини домогосподарств з двома дорослими та трьома і більше дітьми є бідними за відносним критерієм (52,6%), а за абсолютним критерієм до бідних відноситься 77,5% таких родин. У зоні високої бідності знаходяться домогосподарства з дітьми до трьох років – за даними першого півріччя 2017 року рівень бідності значно перевищує середнє по країні значення і становить 38,3% та 56,9% відповідно.

Серед домогосподарств без дітей найкраща ситуація в домогосподарств з двох дорослих молодше 65 років: рівень відносної бідності становить 12,3%, тобто у два рази менше, ніж в середньому по країні, а абсолютної – 22,2% (проти 39,4% по країні). Найвищий рівень як відносної, так і абсолютної

бідності спостерігається по бездітних домогосподарствах, де є хоча б один безробітний, а саме 34,3% за відносним критерієм та 54,9% за абсолютним.

З урахуванням коефіцієнту глибини бідності можна сказати, що у найгіршій ситуації серед всіх типів домогосподарств Україні традиційно перебувають багатодітні сім'ї (з трьома та більше дітьми), домогосподарства з двома дітьми, а також домогосподарства, де є хоча б один безробітний. Отже, зона високих ризиків бідності, як і раніше, зосереджена переважно в домогосподарствах з дітьми, які і формують основну сукупність бідних сімей. При цьому поряд з соціально-демографічним помітну роль відіграє економічний чинник, який відображає не стільки важливість фактору зайнятості, скільки критичність відсутності роботи.

Порівняно з першим півріччям 2016 р. відбулося погіршення ситуації з відносною бідністю серед домогосподарств з дітьми, де рівень бідності зріс на 2,5 в.п.. Натомість, у домогосподарств без дітей він зменшився - на 0,2 в.п. За абсолютним критерієм по цих типах домогосподарств відбулося скорочення рівня бідності на 16,5 та 13,5 в.п. відповідно. Отже, за останній рік відбулося поглиблення розриву у показниках відносної бідності між домогосподарствами з дітьми та без дітей.

Незважаючи на загальне зростання рівня відносної бідності домогосподарств з дітьми, по деяких типах ситуація за перше півріччя 2017 року у порівнянні з минулим періодом поліпшилася. Наприклад, у домогосподарствах, що складаються з одного дорослого та дітей, значення показника скоротилося на 4,4 в.п., у домогосподарствах з двома дорослими та двома дітьми – на 3,4 в.п. Рівень бідності за абсолютним критерієм (за доходами) скоротився за всіма типами домогосподарств з дітьми в межах 3,3-21,4 в.п.

По всіх інших типах домогосподарств з дітьми відбулось зростання рівня відносної бідності, найбільше у: домогосподарствах з дітьми до трьох років – на 8,7 в.п., у домогосподарствах з дітьми, де є принаймні один безробітний – на 6,6 в.п., домогосподарствах, що складаються з двох дорослих та однієї дитини – на 4,7 в.п.

Отже, зростання рівня відносної бідності відбулося не тільки по найбільш вразливих типах домогосподарств з дітьми, а і по домогосподарствах, які не відносяться до ризикових груп (домогосподарства з двох дорослих та однієї дитини). Рівень абсолютної бідності скоротився за всіма типами домогосподарств з дітьми.

Зниження рівня відносної бідності по домогосподарствах без дітей (на 0,2 в.п.) відбулось переважно за рахунок таких, що мають у своєму складі двох дорослих молодше 65 років (на 1,2 в.п.), складаються з одного дорослого молодше 65 років (на 0,6 в.п.), та мають у своєму складі двох дорослих, де принаймні один віком 65 років і старше (на 0,1 в.п.). Рівень бідності серед домогосподарств без дітей за абсолютним критерієм (за доходами) скоротився за всіма типами домогосподарств.

Монетарна бідність за типами поселень

(Додаток 7)

В аналізованому періоді знову спостерігається закономірність щодо збільшення рівня бідності зі зменшенням розміру населеного пункту, як за відносним критерієм за витратами, так і за абсолютним критерієм за доходами нижче фактичного ПМ. Таким чином, завдяки відносному покращенню ситуації в малих містах сільські населені пункти після незначної перерви почали демонструвати найвищі рівні бідності.

За перше півріччя 2017 р. рівень бідності по сільських поселеннях становив: за відносним критерієм – 31,5%, а за абсолютним – 45,6%. По малих містах – відповідно 29,1 % та 41,2%, що суттєво перевищує показники по великих містах – на 11,8 та 8,6 в.п. відповідно.

За відносним критерієм (за витратами) відбулося зростання рівня бідності у малих містах та сільських поселеннях, а за абсолютним (доходи нижче фактичного ПМ) ситуація суттєво покращилася у всіх без винятку населених пунктах. Слід зазначити, що за характеристиками бідності населення малих міст більше наближене до сільської місцевості, аніж до великих міст.

Загальне зростання рівня бідності за відносним критерієм у порівнянні з відповідним періодом минулого року відбулося більше за рахунок зростання показника по сільських поселеннях (на 4,1 в.п.), по малих містах показник зріс на 1,7 в.п., що трішки вище середньоукраїнського темпу. В той же час, по великих містах спостерігаються протилежні тенденції – рівень бідності навіть знизився на 1,5 в.п., що в більшій мірі проявилось в Києві – зниження склало 5,6 в.п.

За абсолютним критерієм рівень бідності у міських поселеннях знизився на 17,6 в.п., що відбулося за рахунок зменшення рівня бідності і у великих містах (з 49,6% до 32,6%), і у малих містах – з 59,4% до 41,2%. Значення показника по сільській місцевості знизилось лише на 10,3 в.п.

Негативним моментом є зростання коефіцієнта глибини бідності за відносним критерієм у великих містах та сільській місцевості. За абсолютним критерієм (за доходами нижче фактичного ПМ) ситуація з глибиною бідності покращилася у всіх типах населених пунктів (в малих містах аж на 3,1 в.п.).

Таким чином, розрив у показниках бідності між містом і селом, як за абсолютним критерієм за доходами нижче фактичного ПМ, так і за відносним критерієм за витратами, помітно зріс.

Основні характеристики бідності в Україні за різними критеріями її визначення за I півріччя 2016-2017 рр.

Критерій бідності	Назва показника	2016	2017
Основні монетарні критерії бідності			
Відносний критерій за витратами (Сукупні еквівалентні витрати особи нижче 75 відсотків медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат)	<i>Межа бідності, грн.</i>	1764	2189
	<i>Рівень бідності, %</i>	24,1	25,4
Абсолютний критерій за витратами нижче фактичного ПМ (Сукупні еквівалентні витрати особи нижче фактичного (розрахункового) прожиткового мінімуму в середньому на одну особу)	<i>Межа бідності, грн.</i>	2542	2861
	<i>Рівень бідності, %</i>	56,7	48,3
Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ (Загальні еквівалентні доходи особи нижче фактичного (розрахункового) прожиткового мінімуму в середньому на одну особу)	<i>Межа бідності, грн.</i>	2542	2861
	<i>Рівень бідності, %</i>	54,5	39,4
Абсолютний критерій за доходами нижче законодавчо встановленого ПМ (Загальні еквівалентні доходи особи нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму в розрахунку на місяць в середньому на одну особу)	<i>Межа бідності, грн.</i>	1353	1571
	<i>Рівень бідності, %</i>	5,5	3,7
Інші монетарні критерії бідності			
Критерій ООН (Еквівалентні витрати особи нижче межі бідності, визначеної Організацією Об'єднаних Націй для країн Центральної та Східної Європи як гривневий еквівалент 5,05 долара США відповідно до паритету купівельної спроможності, розрахований Світовим банком)	<i>Межа бідності, грн.</i>	944	1123
	<i>Рівень бідності, %</i>	1,8	1,9
Відносний критерій за шкалою еквівалентності ЄС (Середньодушові еквівалентні доходи особи нижче 60 відсотків медіанного рівня середньодушових еквівалентних доходів за шкалою еквівалентності Європейського Союзу)	<i>Межа бідності, грн.</i>	1849	2398
	<i>Рівень бідності, %</i>	8,8	9,7

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

**Показники дефіциту доходів бідного населення та глибини бідності
за I півріччя 2016-2017 рр.**

<i>Показник</i>	<i>рік</i>	<i>Критерії бідності</i>			
		<i>Відносний за витратами</i>	<i>Абсолютний за витратами нижче фактичного ПМ</i>	<i>Абсолютний за доходами нижче фактичного ПМ</i>	<i>Абсолютний за доходами нижче законодавчо встановленого ПМ</i>
Сукупний дефіцит доходу, тис. грн. на місяць	2016	3318981	15730282	13310963,0	533301,0
	2017	4689419	14309087	9862902,0	442357,0
Середній дефіцит доходу, грн. на 1 особу на місяць	2016	354,4	714,7	629,3	250,8
	2017	477,9	766,2	647,5	308,5
Глибина бідності, %	2016	20,1	28,1	24,8	18,5
	2017	21,8	26,8	22,6	19,6

**Рівень бідності за соціально-демографічними та
соціально-економічними групами населення за I півріччя 2016-2017
рр., %***

Групи населення	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
Діти віком 0-17 років	29,7	32,4	64,5	49,0
Особи віком 16-19 років:	29,1	27,0	63,1	46,0
чоловіки	31,4	24,3	64,5	39,6
жінки	26,4	30,2	61,4	53,3
Особи віком 20-64 роки:	22,0	23,3	50,8	34,9
чоловіки	22,4	23,2	50,0	34,1
жінки	21,6	23,3	51,6	35,6
Особи старше 75 років:	27,5	25,6	55,8	44,5
чоловіки	27,8	26,6	52,2	43,1
жінки	27,4	25,1	57,4	45,1
Особи пенсійного віку (непрацюючі):	24,4	25,1	56,1	45,4
чоловіки	24,3	26,8	53,1	44,4
жінки	24,4	24,3	57,5	45,9
Працюючі особи:	19,9	20,1	45,4	26,9
чоловіки	20,3	21,4	46,1	28,2
жінки	19,4	18,8	44,5	25,6
Україна	24,1	25,4	54,5	39,4

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

Глибина бідності за соціально-демографічними та соціально-економічними групами населення за I півріччя 2016-2017 рр., %*

Групи населення	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
Діти віком 0-17 років	21,6	22,2	26,5	24,0
Особи віком 16-19 років:	22,0	21,4	25,4	23,7
чоловіки	23,1	21,9	27,1	24,4
жінки	20,5	20,9	23,3	23,1
Особи віком 20-64 роки:	19,8	21,7	24,7	22,6
чоловіки	20,3	21,7	24,7	22,9
жінки	19,4	21,7	24,6	22,4
Особи старше 75 років:	18,9	23,0	22,4	21,2
чоловіки	18,5	22,1	20,8	20,8
жінки	19,1	23,4	23,1	21,3
Особи пенсійного віку (непрацюючі):	18,5	22,2	22,7	20,9
чоловіки	17,5	21,5	21,5	20,3
жінки	19,0	22,6	23,3	21,1
Працюючі особи:	19,9	20,8	22,8	20,8
чоловіки	20,0	21,1	22,6	21,4
жінки	19,8	20,4	23,0	20,0
Україна	20,1	21,8	24,8	22,6

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

**Рівень бідності за типами домогосподарств за I півріччя 2016-2017
рр., %***

Типи домогосподарств	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
<i>Домогосподарства з дітьми</i>	28,9	31,4	63,0	46,5
<i>Домогосподарства без дітей</i>	18,5	18,3	44,5	31,0
Один дорослий молодше 65 років	13,7	13,1	44,0	31,3
Один дорослий віком 65 років і старше	17,5	18,6	58,2	44,8
Один дорослий віком 75 років і старше	17,9	20,0	57,2	44,9
Один дорослий з дітьми	30,9	26,5	74,2	51,5
Двоє дорослих молодше 65 років	13,5	12,3	35,5	22,2
Двоє дорослих, з них принаймні один віком 65 років і старше	21,5	21,4	51,8	44,0
Двоє дорослих з однією дитиною	16,9	21,6	56,7	35,3
Двоє дорослих із двома дітьми	37,9	34,5	71,2	55,0
Двоє дорослих із трьома і більше дітьми	52,2	52,6	85,8	77,5
Троє або більше дорослих з дітьми	34,8	38,1	63,2	50,8
Троє або більше дорослих без дітей	22,5	23,0	44,7	27,2
Домогосподарства з дітьми, де є принаймні один безробітний	43,5	50,1	77,6	74,3
Домогосподарства без дітей, де є принаймні один безробітний	33,2	34,3	63,8	54,9
Домогосподарства з дітьми до 3 років	29,6	38,3	67,4	56,9
Домогосподарства з трьома та більше дітьми	51,5	55,8	85,9	81,6
Україна	24,1	25,4	54,5	39,4

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

**Глибина бідності за типами домогосподарств за I півріччя 2016-2017
рр., %***

Типи домогосподарств	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
<i>Домогосподарства з дітьми</i>	21,0	21,7	25,8	23,2
<i>Домогосподарства без дітей</i>	18,5	22,0	23,0	21,7
Один дорослий молодше 65 років	23,4	26,0	29,3	27,4
Один дорослий віком 65 років і старше	17,5	20,4	23,6	20,7
Один дорослий віком 75 років і старше	17,3	22,4	23,1	20,9
Один дорослий з дітьми	24,0	22,7	30,2	27,8
Двоє дорослих молодше 65 років	17,7	23,6	23,0	21,7
Двоє дорослих, з них принаймні один віком 65 років і старше	18,3	21,3	20,1	20,1
Двоє дорослих з однією дитиною	21,6	17,7	24,0	21,2
Двоє дорослих із двома дітьми	23,1	22,1	29,5	26,4
Двоє дорослих із трьома і більше дітьми	18,7	24,5	28,3	25,0
Троє або більше дорослих з дітьми	19,9	23,2	25,2	22,3
Троє або більше дорослих без дітей	18,4	21,4	23,3	22,0
Домогосподарства з дітьми, де є принаймні один безробітний	25,0	25,1	32,2	26,9
Домогосподарства без дітей, де є принаймні один безробітний	21,3	27,9	30,0	30,0
Домогосподарства з дітьми до 3 років	22,0	22,3	25,8	22,9
Домогосподарства з трьома та більше дітьми	22,5	31,5	27,7	24,2
Україна	20,1	21,8	24,8	22,6

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

Рівень бідності за типом поселення за I півріччя 2016-2017 рр., %*

Тип поселення	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
Міські населені пункти	22,4	22,2	53,7	36,1
<i>великі міста</i>	18,8	17,3	49,6	32,6
м. Київ	15,7	10,1	41,6	25,1
великі міста без Києва	19,6	19,1	51,5	34,4
<i>малі міста</i>	27,4	29,1	59,4	41,2
Сільські населені пункти	27,4	31,5	55,9	45,6
Україна	24,1	25,4	54,5	39,4

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції

Глибина бідності за типом поселення за I півріччя 2016-2017 рр., %*

Тип поселення	Відносний критерій за витратами		Абсолютний критерій за доходами нижче фактичного ПМ	
	2016	2017	2016	2017
Міські населені пункти	18,5	20,0	24,0	21,5
<i>великі міста</i>	16,8	19,7	23,3	21,2
м. Київ	14,7	14,6	23,5	21,8
великі міста без Києва	17,2	20,4	23,2	21,1
<i>малі міста</i>	20,2	20,1	24,9	21,8
Сільські населені пункти	22,6	24,4	26,1	24,4
Україна	20,1	21,8	24,8	22,6

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та без урахування частини зони проведення антитерористичної операції